

## תוכן העניינים

11

מבוא

17

### מושגים ועקרונות בהלכה והשתלשלותם

19

#### בן שלוש-עשרה למצוות?

א. "קטן" במקורות התנאיים 20 ב. הגיל למצוות לפי ההלכה הקדומה 22 ג.  
הגיל למצוות בעלות משמעות משפטית 26 ד. הגיל למעמד אישי 27 ה. מגמת  
הסטאנדארטיזציה 28 ו. הגיל לבגרות ציבורית 29

32

#### שלושים ותשעה אבות מלאכה ותולדותיהם

א. אבות מלאכות שבת 32 ב. למקורם של אבות המלאכה 34 ג. יתרות וחסרות  
ברשימת אבות המלאכה 36 ד. מקומה של משנת אבות המלאכה 39 ה. על דרך  
קביעתם של אבות המלאכות 40 ו. התולדות 43 ז. תנאים מגבילים לאיסור  
המלאכה ולחיוב עליה 48 ח. על השיעורים לחיובי שבת 59

63

#### "כל השיעורים לא חכמים הם שנתנו?"

א. "הני שיעורין בהדיא מי כתיבי? אלא מדרכנן" 63 ב. שיעורים כמשנתם של  
תנאים 66 ג. שיעורי שבת של ר' אליעזר 67 ד. שיעור בהתאם לשימוש הטבעי  
של החפץ 69

72

#### כוונה ומעשה כמשנת תנאים

א. מחלוקת ר' אליעזר ור' יהושע 73 ב. ר' אליעזר כשיטת בית שמאי וחכמים  
כשיטת בית הלל 81

85

### תמורות בהלכה ובפרשנותה

87

#### איסורי שבות בשבת והשתלשלותם

א. איסורי השבות ונימוקיהם בתלמודים 88 ב. איסורי השבות לפי מדרשי  
ההלכה 92 ג. "פירותם" של איסורי השבות 93 ד. לכטיו של הרמב"ן ושיטתו 94  
ה. שבות כפי ר' אליעזר 97 ו. ר' אליעזר וחכמים בחיובי השבות 99 ז. "מקום

ראשונים 198 ג. ערעור כוח בית־דין לעקור — בימי האמוראים 200 ד. במקום  
שיש פנים וטעם בדבר, יש כוח לעקור 201

205 לזיקתה של ההלכה למציאות

א. הכתובה האלכסנדרונית 207 ב. דבריהם עוקרים דברי תורה? 209 ג. זיקת  
יבמה למומר 210 ד. "יכולים ממזרים להיטהר" 212 ה. ישום איבה 213

217 השתלשלותה של תקנת פרוזבול

א. מוסר שטרותיו לבית־דין הוא פרוזבול 217 ב. אין כותבין פרוזבול אלא על  
הקרקע 220 ג. צמצום ההודקקות לפרוזבול 221 ד. השגות על תקנת פרוזבול  
223 ה. תחליפין לפרוזבול בתקופת האמוראים 225 ו. "פרוזבול אין יודעים  
בארץ הזאת מהו" 230

237 מדאורייתא לדרבנן

239 מדאורייתא לדרבנן — דיון בשתי סוגיות  
א. מזונות לאשה 239 ב. מעשרות פירות האילן 243

249 קדמותם של איסורי שבת אחדים

א. איסור ההליכה בדרך בשבת 249 ב. איסור דיבור דברי חול בשבת 255  
ג. תוספת שבת 258

262 תוקפן של חרישה ומלאכות אחרות בשביעית

א. האם לוקים על החרישה? 263 ב. החרישה במקורות התנאים 264 ג. גזירות  
על עוברי עבירה בשביעית 268 ד. הפקעת מלאכות מאיסור שביעית 269

273 חלוצה — דרבנן היא?

א. חלוצה וגרושה במקורות התנאים 274 ב. חליצה — קניין או פטור? 276  
ג. חלוצה — אשגרת לשון? 277 ד. חלוצה כגרושה, לפי ההלכה הראשונה 278  
ה. הפקעת חלוצה מאיסור תורה 279

281 התהוותן של הלכות וגלגוליהן

283 מתולדות קריאת שמע (לפירושן של משניות ברכות א, א—ב)

א. המקור למצוות קריאת שמע 283 ב. פרשיות שמע 285 ג. זמן קריאת שמע של  
ערבית 286 ד. קריאת שמע בבית־הכנסת 287 ה. פרוס על שמע 289 ו. זמן  
קריאת שמע של ערבית, לדעת ר' אליעזר 290 ז. זמן קריאת שמע של ערבית, לדעת  
רבן גמליאל 292 ח. המחלוקת לפי הבבלי והירושלמי 293 ט. הרבדים במשנתנו  
295 י. משיכיר בין תכלת ללבן 296 יא. זמן קריאת שמע של שחרית 297

א. הכנת צורכי אוכל נפש לשבת 301 ב. היטהרות, נקיון הגוף וטבילה 302  
 ג. "שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול" 303 ד. שושנים והדסים לכבוד  
 שבת 304 ה. "זוכרהו מאחד בשבת" 305 ו. מלאכות שתחילתן בחול והמשכן  
 בשבת 307 ז. שביתת כלים 308 ח. הימים "קמי שבתא" 310 ט. עסקאות עם  
 גויים בערב שבת 313 י. איסור מלאכה בערב שבת 315 יא. תענית בערב שבת  
 320 יב. הלכתא רבתא לשבתא 323 יג. ישיבה ברין בערב שבת 323  
 יד. אירוסין ונישואין וסעודתם בערב שבת 324

## ליל התקדש שבת

א. קבלת שבת 326 ב. קידוש היום 327 ג. קידוש על היין 328 ד. מטבע של  
 קידוש 330 ה. קידושא רבא 332 ו. הדלקת נרות שבת 334 ז. נר של שבת דבר  
 תורה 336 ח. טעמיה של מצוות נר שבת 338 ט. נר שבת או נרות שבת 339  
 י. נר של שבת טעון ברכה? 342 יא. קריאת כמה מדליקין בלילי שבת 344  
 יב. הדלקת נרות שבת בבתי־כנסת 346 יג. הדלקת הנר — הכרזה על קבלת  
 שבת? 347

## הדרשה וקריאת התורה בבית־הכנסת בשבת

א. הדרשה 350 ב. תוכן הדרשה 352 ג. קריאת התורה 354 ד. מנהגי  
 קריאה בימי האמוראים והגאונים 355 ה. מנהגי קריאת התורה בימי הבית 356  
 ו. קריאת התורה לנשים 358 ז. התרגום 358 ח. מהלכות קריאה בתורה 359  
 ט. ההפטרה 360

## מדרש הכתובים ושימושו במשך הדורות

## להשתלשלותה של הגזרה שווה

א. הגזירה שווה וכלליה 365 ב. אופיין של הגזירות שוות הקדומות 368  
 ג. ממידה הגיונית למידה פורמאלית 371

## מדרש הכתובים בתקופת התרבות־המורדית

א. ההלכה והמדרש 374 ב. מדרש הכתוב בתקופת האמוראים 375 ג. "אין לנו  
 לעשות דרשות מעצמנו" 376 ד. שימושם של הגאונים במדרש הכתובים 377  
 ה. הלכות חדשות כרמב"ם ובראשונים בעקבות דיוק בכתוב ובמדרשו 382  
 ו. מדרש הכתובים בדורות האחרונים 389

## מפתחות

א. מפתח מקורות 395  
 ב. מפתח עניינים 413